

Catrin Ormestad följer med PMRS i fält

”Vi är med och bygger det palestinska civila samhället”

Treårige Hatem Bahijs kinder är febrigt röda och hans ögon är blanka. Han sitter på en brits i ett undersökningsrum på Palestinian Medical Relief Societys (PMRS) klinik i byn Turmus Aiya utanför Ramallah och ser sig förundrat omkring. Det verkar som om han inte kan bestämma sig för om han ska skratta eller brista i gråt när sjukvårdaren Itaf Malasah lyfter ned honom från bädden och ställer honom på en våg. Men när hon berömmar honom för att han är en sådan stor pojke bestämmer sig Hatem för att han trots allt vill le.

PMRS har tjugofyra kliniker över hela Västbanken men den i Turmus Aiya, som de driver i samarbete med det palestinska hälsoministeriet, är bättre utrustad än de flesta. Den har en akutmottagning, en röntgenavdelning och ett modernt labb. Patienter kommer hit från byar i hela Ramallahområdet. Förutom den vanliga primärvården finns här en avdelning för kvinno- och barnhälsa, kroniska sjukdomar, dermatologi och psykosociala problem.

Men verksamheten på kliniken handlar inte enbart om hälsovård. I ett rum bredvid apoteket sitter två unga kvinnor och syr koncentrerat fast blanka, röda paljetter på plastbollar. De ska bli glittriga prydnader. Båda kvinnorna har Downs syndrom. Ashar Nasan, som bland annat arbetar med människor som har funktionshinder och förståndshandikapp, visar upp en samling målade glas, broderier och prydnadsföremål som tillverkats i det som de kallar klinikkens resurscenter.

Ashar och Itaf är båda Community Health Workers (CHW), tränade av PMRS i ett program som inte har någon motsvarighet i det palestinska samhället. Enbart kvinnor antas, och de måste komma från avlägsna eller dåligt utvecklade byar, eller samhällen som har särskilda problem med Israels mur och vägspärrar. Antagningen är jämnt fördelad över Västbanken. Sedan Israel skärpte sin avspärrningspolitik efter den andra Intifadans utbrott 2000 kan PMRS inte få ut några studenter från Gaza.

Efter två års utbildning, som inte bara omfattar hälsovård utan också engelska, kommunikation och administration, återvänder kvinnorna till sina byar där de framför allt arbetar med primärhälsa och förebyggande vård. Många bygger på grundutbildningen med kurser i bl a administration och specialistvård och vissa har fått anställning inom den

kommunala hälsovården. Ayda Ash, koordinator för CHW-skolan i Ramallah, berättar att de som gått programmet blir förebilder i sina byar.

– Vi ger de här unga kvinnorna en utbildning som gör att de kan återvända hem med en ny auktoritet. Deras arbete ger dem status och respekt.

Hon berättar att de som ansöker till utbildningen ofta skriver att de vill bli som Community Health-arbetaren i deras by. De inspirerar och motiverar andra flickor att också utbilda sig. Eftersom Community Health-arbetarna själva bor i byarna vet de vad människorna behöver och kan alltid finnas tillhands för dem. Även om kliniken stänger klockan två så kan byborna när som helst komma till dem för rådgivning eller annat de behöver hjälp med. De kan också övervaka hur behandlingar följs upp och uppmuntra till förändringar i livsstil. PMRS lägger stor vikt vid preventiv hälsovård.

– Våra Community Health Workers är ryggraden i det förebyggande hälsoarbetet, säger Sameh Jarallah, external relations director på PMRS.

Men syftet med CHW-programmet är inte bara att ge den eftersatta landsbygden tillgång till hälsovård utan också att sprida värderingar som bottnar i demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter. Genom att stärka kvinnorna stärker PMRS byarna och hela det palestinska samhället.

Palestinian Medical Relief Society, PMRS

PMRS är en av PGS äldsta samarbetspartners och en av de ledande hälsovårdsorganisationerna i Palestina. De driver idag hälsovårdsarbete med god kvalitet över hela Västbanken och i Gaza.

PMRS fokuserar sitt arbete på behoven hos de mest sårbara i samhället, kvinnor, barn och de fattiga på landsbygden. På Västbanken riktar sig PMRS till människor som som blivit extra drabbade av muren och avspärrningarna. De arbetar även med att bygga upp en bra vård för kroniskt sjuka med hjärt-kärlsjukdomar och diabetes.

– Vi är inte bara en organisation som sysslar med hälsovård, säger Sameh Jarallah. Vi är med och bygger det palestinska civila samhället. Vi vill ge stöd åt byarna och öppna folksinnet.

Information och utbildning om hälsa kan vara ett sätt att förändra förlegade sedvänjor och tankesätt, till exempel traditionen att kusiner och andra nära släktingar gifter sig.

– Vi kan inte säga till folk att det är fel men vi kan beskriva hur genetiska sjukdomar överförs till barnen, säger Sameh Jarallah. Sedan får folk dra sina egna slutsatser.

En viktig del av arbetet är att förändra landsbygdens attityder till funktionshindrade och förståndshandikappade, liksom att förbättra deras livskvalitet.

– Målet är att få folk att förstå att det här är vanliga människor med särskilda behov och att de kan bidra till samhällets utveckling.

Ett sätt att integrera de funktionshindrade är att hjälpa skolorna att anpassa undervisningen så att de kan ta del på samma villkor, liksom att försöka få ut dem i arbetslivet. PMRS hjälper bl a till med att förmedla kontakter och donationer. Det var så en rullstolsburen man i Ramallah kunde öppna en egen butik, och nu kan försörja sig själv och sin familj.

PMRS i Turmus Aiya ordnar utflykter och studieresor för de funktionshindrade och deras familjer, och på klinikens resurscenter kan de lära sig handarbete. Föremålen ställs ut i gallerier och bjudds sedan ut till försäljning. De funktionshindrade får givetvis behålla pengarna. Med hjälp av information och temadagar försöker PMRS också sprida kunskap om de

funktionshindrades behov. Och arbetet har gett resultat.

– Förut brukade föräldrar gömma sina handikappade barn men nu är de stolta över dem och tar med dem ut i samhället, berättar Ashar Nasan.

– Det faktum att de nu integreras i skolorna är i sig ett tecken på att samhället accepterar dem, påpekar Ayda Ash.

På sommarlägren blandas funktionshindrade och ”vanliga” barn på ett sätt som är alldeles naturligt. Men den största förändringen har förstås skett för de funktionshindrade och förståndshandikappade själva. I stället för att sitta hemma kan de nu utbilda sig och arbeta. De känner att de har ett värde, och de vet att de har rättigheter – och de kräver att få dem tillgodosedda.

Stora ansträngningar görs för att upptäcka barn med funktionshinder tidigt, så att barnen kan få hjälp och behandling på ett tidigt stadium. I år har de upptäckt tio barn med funktionshinder i Turmus Aiya.

PMRS har också ett omfattande program för skolhälsovård. De kollar t ex hörseln på många förstaklassare på Västbanken, väger och mäter barnen, inspekterar skolornas toaletter, matsalar och vattenkvalitet och ger barnen utbildning i hälsa.

På den allmänna skolan i Turmus Aiya har de flesta barnen lunchrast. Skolgården är full av pojkar som spelar fotboll eller släntrar runt i höstsolen med chipspåsar och fyllda pitabröd som de köpt i skolans kantin. Men från en lektionssal hörs förvånade skrik. Shadia Asfour, Community Health Worker på kliniken, är på skolan för att berätta om munhälsa – och det första hon gör är att ta ifrån barnen chipspåsarna.

- Vad är dåligt för tänderna? ropar hon ut över klassrummet. Lätt fråga! Svaren haglar:
- Socker! Chips! Choklad! Coca Cola!

Shadia Asfours föreläsning är full av skratt, energi och improvisation och barnen deltar med stor entusiasm. Höjdpunkten är när hon delar ut tandborstar till hela klassen. Pojkarna börjar genast plocka fram dem ur förpackningarna och prova dem på tänderna. Shadia Asfour visar upp en plastmodell av en gom.

- Vad är det här rosa?
- Tandkött!

Skolan i Turmus Aiya är en av dem som omsatt PMRS idéer om lika rättigheter och möjligheter i praktiken. De har tre funktionshindrade elever och alla är fullständigt integrerade i undervisningen. En pojke är blind och för honom har de tagit fram studiematerial på Braille. I de fall det inte har gått har de avdelat en person som får läsa högt för honom, så att han inte missar något. Skolans rektor är noga med att understryka att de inte ömkar de funktionshindrade; de behandlas som de andra eleverna och gör ofta mycket bra ifrån sig i skolan. En rörelsehindrad pojke placerade sig bland de tio bästa i hela Ramallahområdet i en tävling i datorkunskap.

I en lektionssal i PMRS lokaler i Ramallah sitter ett tjugotal unga kvinnor och lyssnar uppmärksamt till en föreläsning om epidemiska sjukdomar. Nahed, Suzanne, Nadia, Jasmine, Rawan och de andra är andraårselever på CHW-programmet. De är alla mycket medvetna om den möjlighet de har fått genom utbildningen och mycket motiverade att få ut det mesta av den. De flesta vill vidareutbilda sig men först vill de hem till sina byar för att göra en insats.

- Israelerna konfiskerade vårt land, berättar Jasmin som kommer från en liten by utanför Hebron. Jag vill hjälpa människorna där. Okkupationen gör livet helt omöjligt.

Två av flickorna på utbildningen är gifta, en har barn och tre är förlovade. Men alla har sina familjers stöd att arbeta efter examen. Många kommer från fattiga familjer. Den sökandes socioekonomiska bakgrund är ytterligare en faktor som tas med i bedömningen vid antagningen.

- Det är inte ovanligt att de här unga kvinnorna bär hela försörjningsansvaret för sina familjer, berättar Ayda Ash. Arbetslösheten på Västbanken är så hög.

Rawans svärfar har njurproblem och kan inte arbeta vilket gör att hennes make måste ta hand om sina föräldrar. Eftersom han inte tjänar mer än 1 500 shekel (cirka 3 000 kronor) måste hon bidra till försörjningen. Fidah måste också ta ansvar för sin familj eftersom hennes make är sjuk. Hon har en 2,5 månaders baby i famnen, och hemma har hon en tvåårig dotter.

Men trots alla svårigheter de har att kämpa mot utstrålar flickorna inget annat än styrka och optimism. Ayda Ash ser hur de förändras under utbildningens gång, framför allt hur deras självförtroende stärks.

- Många är blyga när de kommer hit men när de tar examen är de öppna och självsäkra.

Tror flickorna på sig själva?

- JA! Säger hon med eftertryck.

Fidahs son vaknar inte ens, han vilar tryggt i sin mammas armar.

Catrin Ormestad

Stöd Palestinainsamlingen med ett SMS!

Jul och nyår ger många tillfällen att prata med vänner och släktingar om Palestina. Tipsa om hur lätt de på minuten kan göra en insats med ett sms. Kanske kan du värva en fadder?

sms-gåva Du kan skänka en gåva genom att skicka ett sms med ordet Palestina följt av beloppet du vill skänka till 72970. Du kan välja mellan att skänka 10, 20, 50, 75, 100, 150 eller 200 kronor.
Exempel: Skicka "palestina 50" till 72970 för att skänka 50 kronor

Bli fadder med ett sms

Du som vill stödja Palestinainsamlingen kontinuerligt kan bli fadder. Som fadder stödjer du insamlingen med 90 kr per månad via autogiro eller betalar själv in 270 kr kvartalsvis.

Skicka "palestina fadder" till 72970 för att anmäla dig som fadder, en första inbetalning på 90 kr dras från ditt konto. Information om ditt fadderskap kommer med posten. Går det inte att hitta ditt namn och adress via ditt telefonnummer på de stora onlinekatalogerna ringer vi upp dig.

PG 901157-8